

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İLE
BÜYÜK BRİTANYA VE
KUZEY İRLANDA BİRLEŞİK
KRALLIĞI
ARASINDA
SERBEST TİCARET
ANLAŞMASI

yazılım&danışmanlık

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE BÜYÜK BRİTANYA VE KUZEY İRLANDA BİRLEŞİK KRALLIĞI ARASINDA SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

DİBACE

Bir tarafta, Türkiye Cumhuriyeti (bundan böyle “Türkiye” olarak anılacaktır)

ve

diğer tarafta, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (bundan böyle “Birleşik Krallık” olarak anılacaktır)

(bundan böyle her biri ayrı ayrı “Taraflar” veya birlikte “Taraflar” olarak anılacaktır),

Köklü ve güçlü ortaklıkları ile önemli ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerini ve mevcut ikili ticari tercihlerin devamlılığını sağlama gereğini kabul ederek;

Ekonomik ilişkilerini, tüm ilişkilerinin bir parçası olarak ve bunlarla uyumlu olacak şekilde, daha fazla güçlendirmek arzusuyla ve Türkiye ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı arasında Serbest Ticaret Anlaşması’nın (bundan böyle “Anlaşma” olarak anılacaktır), Taraflar arasındaki ticaretin ve yatırımların geliştirilmesi için yeni bir ortam yaratacağına inanarak;

Yaşam standartlarını yükseltmek, ekonomik büyüme ve istikrarı teşvik etmek, yeni istihdam olanakları yaratmak ve karşılıklı ticareti serbestleştirmek ve genişletmek yoluyla genel refahı geliştirmek arzusuyla;

Ticaretlerini düzenleyen açık ve karşılıklı yarar sağlayan kurallar oluşturma ve karşılıklı ticaretin önündeki engelleri azaltma veya ortadan kaldırma amacıyla;

İşbu Anlaşma yoluyla ticaretin önündeki engelleri kaldırarak, uluslararası ticaretin uyumlu bir şekilde gelişmesine ve genişlemesine katkıda bulunmaya ve Taraflar arasında bu Anlaşma’nın faydalarını azaltabilecek yeni ticaret engelleri oluşturmaktan kaçınmaya kararlı olarak;

Taraf oldukları, 15 Nisan 1994’te Marakeş’te yapılan ve Dünya Ticaret Örgütü’nü Kuran Marakeş Anlaşması ile diğer çok taraflı, bölgesel ve ikili anlaşmalar ve düzenlemeler çerçevesindeki hak ve yükümlülüklerini temel alarak;

Çevrenin korunması ile iklim değişikliği ve etkileriyle mücadele için acil eylem dâhil olmak üzere, sürdürülebilir kalkınmanın önemini ve bu hedeflere, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) de dâhil olmak üzere taraf oldukları çok taraflı çevre anlaşmaları kapsamındaki kurallar ve ilkelerle tutarlı olarak ulaşmakta, ticaretin rolünü kabul ederek;

Tarafların, ticaretle uğraşan kesimleri için maliyetleri düşürmeye ve öngörülebilirlik sağlamaya yönelik etkili ve şeffaf süreçlerin desteklenmesinde ticareti kolaylaştırmanın önemini kabul ederek;

12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye Arasında Ortaklık Kuran Anlaşma ve Ek Protokoller ile bunlara bağlı olarak ticarete ilişkin alınan Kararları göz önünde bulundurarak;

Uluslararası ticarete şeffaflığın tüm paydaşlar lehine önemini kabul ederek;

Ticari ilişkilerini güçlendirmek üzere yasal bir çerçeve oluşturmaya kararlı olarak;

Aşağıdaki şekilde karar vermişlerdir:

FASIL 1

GENEL TANIMLAR VE BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

MADDE 1.1

Amaçlar

1. Taraflar işbu Anlaşma gereğince ve GATT 1994'ün XXIV'üncü Maddesi ile tutarlı olarak mal ticaretinde bir serbest ticaret alanı ve ilgili kuralları tesis ederler.
2. İşbu Anlaşma'nın amacı Taraflar arasındaki ticarete ilişkin AB ile Türkiye arasındaki ikili ticaret düzenlemelerinden kaynaklanan tercihli koşulları korumak ve aralarındaki ticaretin daha ileri düzeyde serbestleştirilmesi ve kolaylaştırılması için bir zemin sağlamaktır.

MADDE 1.2

Tanımlar ve açıklamalar

İşbu anlaşmanın amaçları doğrultusunda, aksi belirtilmedikçe;

Anlaşma, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması anlamındadır;

Tarım Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Tarım Anlaşması anlamındadır;

Anti-damping Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan GATT 1994'ün VI'ncı Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma anlamındadır;

gümrük idaresi veya gümrük idareleri:

- (a) Türkiye için, Ticaret Bakanlığı;
- (b) Birleşik Krallık için, Majesteleri'nin Gelir ve Gümrükler İdaresi (HMRC) ve gümrük işlerinden sorumlu diğer her türlü otorite anlamındadır.

gümrük vergisi, malların ithalatında ya da ihracatında veya bunlarla bağlantılı olarak uygulanan her türlü vergi veya eş etkili harcı, söz konusu ithalatta ya da ihracatla bağlantılı olarak uygulanan her türlü ilave vergi veya ilave harç da dâhil olmak üzere kapsar, ancak aşağıdakileri kapsamaz;

- (a) GATT 1994'ün III'üncü Maddesiyle uyumlu olarak uygulanan bir dâhili vergiye eşdeğer harç;
- (b) GATT 1994'ün VI'ncı ve XIX'uncu Maddeleri hükümleri, Anti-damping Anlaşması, STÖ Anlaşması, Korunma Önlemleri Anlaşması, Tarım Anlaşması'nın 5'inci Maddesi veya AHMM'nin 22'nci Maddesi ile uyumlu olarak uygulanan önlemler;
- (c) GATT 1994'ün VIII'inci Maddesi ile uyumlu olarak uygulanan bir ücret ve diğer harç;

gümrük kıymeti, Gümrük Kıymeti Anlaşması'na uygun olarak belirlenen kıymet anlamındadır;

Gümrük Kıymeti Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan GATT 1994'ün VII'nci Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma anlamındadır;

gün, hafta sonları ve tatiller dâhil olmak üzere takvim günleri anlamındadır;

AHMM, DTÖ Anlaşması Ek 2'de bulunan Anlaşmazlıkların Halli Kural ve Usulleri Hakkındaki Mutabakat Metni anlamındadır;

teşebbüs, şirketler, kayyım kurumları (tröstler), ortaklıklar, şahıs şirketleri, ortak girişimler ya da benzeri kuruluşlar da dâhil olmak üzere, kâr amacı güden veya gütmeyen, özel şahıslar veya devlet mülkiyetindeki ya da kontrolündeki, geçerli yasalara göre oluşturulmuş veya organize edilmiş bir varlık anlamındadır;

mevcut, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan anlamındadır;

GATT 1994, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994 anlamındadır;

bir Taraf'ın malı, GATT 1994'ten anlaşıldığı şekilde yerli mal veya Tarafların kararlaştırabileceği mallar anlamındadır ve menşeli malları kapsar;

KAAs, DTÖ Anlaşması Ek 4'te yer alan, 30 Mart 2012'de Cenevre'de imzalanan Kamu Alımları Anlaşması'nı Tadil Eden Protokol ile tadil edilen Kamu Alımları Anlaşması anlamındadır;

Armonize Sistem (AS), DGÖ tarafından geliştirilen bütün hukuki notları ve değişiklikleri dâhil olmak üzere, Armonize Mal Tanımlaması ve Kodlama Sistemi anlamındadır;

meşru hedef, TTE Anlaşmasının Madde 2.2'si kapsamındakiyle aynı anlamdadır;

önlem, Taraflardan birince, yasa, yönetmelik, kural, usul, karar, idari eylem, gereklilik, uygulama veya bir başka şekilde alınan tedbirleri kapsamaktadır;

menşeli, Menşe Kuralları ve Menşe İşlemlerine İlişkin Protokol'de belirtilen anlamdadır;

kişi, aksi belirtilmedikçe gerçek veya tüzel kişileri kapsamaktadır;

Korunma Önlemleri Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Korunma Önlemleri Anlaşması anlamındadır;

Sağlık ve bitki sağlığı önlemi, SBS Anlaşması'nın Ek A'nın 1. fıkrasında atıfta bulunulan her türlü önlem anlamındadır;

STÖ Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması anlamındadır;

SBS Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemlerinin Uygulanmasına Dair Anlaşma anlamındadır;

TTE Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1A'da bulunan Ticarete Teknik Engeller Anlaşması anlamındadır;

ülke, Madde 1.3'te belirtildiği şekilde, işbu Anlaşma'nın uygulandığı yer anlamındadır;

TRIPS Anlaşması, DTÖ Anlaşması Ek 1C'de bulunan Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması anlamındadır;

DGÖ, Dünya Gümrük Örgütü anlamındadır;

DTÖ, Dünya Ticaret Örgütü anlamındadır; ve

DTÖ Anlaşması, 15 Nisan 1994 tarihli Dünya Ticaret Örgütü'nü Kuran Marakeş Anlaşması anlamındadır.

MADDE 1.3

Ülkesel uygulama

İşbu Anlaşma:

- Türkiye için, kara ülkesine, iç sularına, karasularına ve bunların üzerindeki hava sahasına, aynı zamanda, canlı veya cansız doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve korunması amacıyla Türkiye'nin uluslararası hukuka uygun olarak üzerinde egemen hak veya yetkilere sahip olduğu deniz alanlara uygulanacaktır.
- Birleşik Krallık için şunlara uygulanacaktır:

- (i) kara suları ve hava sahası da dâhil olmak üzere Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ülkesine;
- (ii) Birleşik Krallık karasuları dışında, Birleşik Krallık'ın uluslararası hukuka uygun olarak üzerinde egemenlik hakları veya yargı yetkisi kullanabileceği, deniz yatağı ve bu alanların toprak altı da dâhil olmak üzere, tüm alanlara;
- (iii) aşağıdakiler bakımından, uluslararası ilişkilerinden Birleşik Krallık'ın sorumlu bulunduğu bölgeler olan Guernsey ve Jersey yetki alanları ve Man Adası'na (hava sahaları ve onlara bitişik karasuları da dâhil olmak üzere):
 - (aa) Fası 2'ye (Ulusal Muamele ve Pazara Giriş);
 - (bb) Fası 3'e (Gümrükler ve Ticaretin Kolaylaştırılması);
 - (cc) Fası 6'ya (Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri);
 - (dd) Menşe Kuralları ve Menşe İşlemlerine İlişkin Protokol'e; ve
- (iv) uluslararası ilişkilerinden Birleşik Krallık'ın sorumlu olduğu ve işbu Anlaşma'nın teşmil edildiği herhangi bir bölgeye.

MADDE 1.4

Ülkesel genişleme

1. İşbu Anlaşma veya işbu Anlaşma'nın belirlenen hükümleri, Madde 13.3(1)'e uygun olarak yazılı bildirimlerin teati edilmesiyle veya bundan sonraki herhangi bir zamanda, uluslararası ilişkilerinden Birleşik Krallık'ın sorumlu olduğu herhangi bir bölgeye, Birleşik Krallık ile Türkiye arasında kararlaştırıldığı takdirde, teşmil edilebilir.
2. İşbu Anlaşma'nın birinci fıkraya uygun olarak uluslararası ilişkilerinden Birleşik Krallık'ın sorumlu olduğu herhangi bir bölgeye uygulanmasından sonra herhangi bir zamanda, Birleşik Krallık, işbu Anlaşma'nın veya işbu Anlaşma'nın belirli hükümlerinin, uluslararası ilişkilerinden Birleşik Krallık'ın sorumlu olduğu bir bölgeye bundan böyle uygulanmayacağı hakkında Türkiye'ye yazılı bildirimde bulunabilir. Bu bildirim, yazılı bildirimden yapıldığından altı ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 1.5

Çok taraflı anlaşmalarla ilişki

Taraflar, GATT 1994, GATS ve bunların ardıl çok taraflı anlaşmaları dâhil olmak üzere, DTÖ Anlaşmasına uygun olarak, birbirleri ile ilgili hak ve yükümlülüklerini teyit ederler.

FASIL 2

ULUSAL MUAMELE VE MALLARIN PAZARA GİRİŞİ

MADDE 2.1

Amaç

Bu Fasıll'ın amacı, işbu Anlaşma'nın hükümleri uyarınca ve GATT 1994'ün XXIV'üncü Maddesi'ne uygun olarak, mal ticaretinin serbestleştirilmesidir.

MADDE 2.2

Kapsam

Bu Fasıll, işbu Anlaşma'da aksi belirtilmedikçe, Taraflar arasında mal ticaretinde uygulanır.

MADDE 2.3

Ulusal muamele

Her bir Taraf, yorumlayıcı notları dâhil olmak üzere, GATT 1994'ün III'üncü Maddesi gereğince, diğer Taraf'ın mallarına ulusal muamele sağlayacaktır ve bu amaç doğrultusunda GATT 1994'ün III'üncü Maddesi ve bunun yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma kapsamına dâhil edilir ve işbu Anlaşma'nın bir parçası hâline getirilir.

MADDE 2.4

Malların sınıflandırılması

İşbu Anlaşma'nın amaçları doğrultusunda, Taraflar arasındaki ticarete malların sınıflandırılması, Armonize Sistem ve bunun yasal notları ve değişikliklerine uygun olarak, her bir Taraf'ın kendi tarife sınıflandırmasına tabi olacaktır.

MADDE 2.5

Menş e kuralları

1. Taraflar birbirleriyle ticarete tercihli menş e kurallarını uygulamayı kabul ederler.
2. Menş e Kuralları ve Menş e İş lemlerine İliş kin Protokol, menş e kuralları ve ilgili idari iş birliğ i yöntemlerini belirler.

MADDE 2.6

Sanayi ürünlerinde gümrük vergilerinin kaldırılması

1. İş bu Anlaş ma'da aksi belirtilmediğ i sürece, her bir Taraf, diğ er Taraf'ın menş eli sanayi ürünlerindeki tüm gümrük vergilerini kaldıracaktır.
2. Bu Madde'nin amacı doğ rultusunda sanayi ürünleri, Ek 2-A'da listelenen ürünler hariç olmak üzere, Armonize Sistemin 25 ila 97'nci Fasılları arasında yer alan malları ifade etmektedir.

MADDE 2.7

Tarım ürünlerinde gümrük vergilerinin sıfırlanması

1. İş bu Anlaş ma'da aksi belirtilmediğ i sürece, her bir Taraf, Ek 2-B uyarınca diğ er Taraf'ın menş eli tarım ürünlerindeki gümrük vergilerini indirecek veya sıfırlayacaktır.
2. Bu Madde'nin amacı doğ rultusunda tarım ürünleri, Armonize Sistemin 1 ila 24'üncü Fasılları arasında yer alan malları ve ayrıca Ek 2-A'da listelenen ilave ürünleri ifade etmektedir.

MADDE 2.8

İhracat vergileri, resim ve diğ er harçlar

1. Taraflardan hiç biri, diğ er Taraf'ın ülkesine mal ihracatında herhangi bir vergi, resim, ücret veya her türlü diğ er harçları, bu vergi, resim, ücret veya harçlar iç tüketime yönelik benzer ürünler için uygulanmadıkça, uygulamaya koymayacak veya var olanları sürdürmeyecektir.
2. Bu Madde'nin amacı bakımından, ücret ve her türlü diğ er harçlar, Madde 2.9 gereğ ince uygulanan ücretler ve diğ er harçları içermeyecektir.

MADDE 2.9

Ücretler ve harçlar

1. Her bir Taraf, GATT 1994'ün VIII'inci Maddesi ve bunun yorumlayıcı notları gereğince, o Tarafça ithalat veya ihracatta veya bunlarla bağlantılı olarak uygulanan GATT 1994'ün VIII'inci Maddesinin 1(a) bendi kapsamındaki tüm ücret ve harçların, verilen hizmetin, *ad valorem* bazında hesaplanmayacak, yerli eşyaya dolaylı koruma sağlamayacak veya mali amaçlarla ithalatın vergilendirilmesine neden olmayacak şekilde yaklaşık maliyeti ile sınırlı tutarda olmasını teminat altına alacaktır.
2. Her bir Taraf, ithalat veya ihracat ile bağlantılı olarak uyguladığı tüm ücret ve harçları, bu ücret veya harçlarla ilgili her türlü güncelleme veya değişiklikler de dâhil olmak üzere, hükümetlerin, tüccarların ve ilgili diğer tarafların haberdar olmasına imkân sağlayacak şekilde, gecikmeksizin yayımlayacaktır.

MADDE 2.10

İthalat ve ihracat kısıtlamaları

İşbu Anlaşma'da aksi belirtilmedikçe, Taraflardan hiçbiri diğer Taraf'ın herhangi bir ürününün ithalatına yönelik olarak, GATT 1994'ün XI'inci Maddesi ve bunun yorumlayıcı notlarına uygun olanlar hariç, herhangi bir yasak veya kısıtlama kabul etmeyecek veya var olanları sürdürmeyecektir. Bu amaç doğrultusunda, GATT 1994'ün XI'inci Maddesi ve bunun yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma kapsamına dâhil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası hâline getirilmiştir.

MADDE 2.11

Tercihlerin kullanımına ilişkin veri paylaşımı

1. İşbu Anlaşmanın işleyişini takip etmek ve tercihlerin kullanım oranlarını hesaplamak amacıyla, her bir Taraf, diğer Taraf'ın talebi üzerine, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl sonra başlamak üzere yılda bir kez ithalat istatistikleri değişiminde bulunacaklardır. Ortak Komite, bu veri değişiminin süreci ve kapsamını gözden geçirebilecektir.
2. İthalat istatistikleri değişimi, diğer Taraf'ın, işbu Anlaşma kapsamında tercihli vergi muamelesinden yararlananlar ile tercihli olmayan muameleye tabi mallarının ithalatının, tarife satırı düzeyinde değer ve, uygun olduğu durumlarda, miktarını da içeren, mevcut olan en son yıla ilişkin verileri kapsayacaktır.

FASIL 3

GÜMRÜKLER VE TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI

MADDE 3.1

Kapsam

1. Bu Fası, Taraflar arası işbirliğinin yanı sıra, her bir Taraf'ın, gümrük mevzuatları, ticarete ilişkin diğer kanunları ve düzenlemeleri ile ticaret hakkındaki genel idari işlemlerine dair hususlara, bu düzenlemelerin Taraflar arasında ticarete konu eşyaya tatbikini kapsayacak şekilde uygulanacaktır.
2. Bu Fası her bir Tarafça, kendi kanun ve düzenlemelerine uygun olarak uygulanır. Her bir Taraf, mevcut kaynaklarını bu Fası en uygun şekilde uygulamak için kullanacaklardır.

MADDE 3.2

Tanımlar

Bu Anlaşmanın amaçları açısından;

“Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması”, Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasını Tadil Eden Protokole Ekli Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması (27 Kasım 2014 tarihli Karar) anlamındadır;

“SAFE Çerçevesi”, 2005 Haziran ayında Brüksel’de gerçekleştirilen Dünya Gümrük Örgütü Toplantısında kabul edilen ve tedricen güncellenen, SAFE Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması ve Korunması Standartlar Çerçevesi anlamındadır;

“DGÖ Veri Modeli”, DGÖ Veri Modeli Projesi Ekibi tarafından tedricen yayımlanan iş verilerinin değişimi ve verilere dair toplu uluslararası standartlar ile küresel ticarete düzenleyici kolaylaştırma ve kontrollerin uygulanmasına ilişkin bilgilerin derlendiği veri unsurları ve elektronik şablon bankasını anlamındadır.

YAZILIM & DANIŞMANLIK

MADDE 3.3

Amaçlar ve ilkeler

1. İşbu Fası'nın amaçları şunlardır:
 - (a) Ticari uygulamalardaki gelişmeler dikkate alınarak, etkin gümrük kontrollerinin sağlanması kaydıyla Taraflar arasında ticareti yapılan eşya için ticaretin kolaylaştırılmasının geliştirilmesi;
 - (b) Her bir Taraf'ın gümrük mevzuatının ve diğer ticarete ilişkin kanun ve düzenlemelerinin şeffaflığının ve ilgili uygulanabilir uluslararası standartlara uyumunun sağlanması;

- (c) Her bir Taraf'ın gümrük mevzuatının ve ticarete ilişkin diğer kanunlarının ve düzenlemelerinin öngörülebilir, tutarlı, şeffaf ve ayrımcı olmayacak şekilde uygulanmasının temini;
 - (d) Her bir Taraf'ın gümrük işlemlerinin ve uygulamalarının basitleştirilmesi ve modernleştirilmesinin teşviki;
 - (e) Uluslararası ticaret tedarik zincirini korurken meşru ticareti kolaylaştıracak risk yönetimi sistemlerinin daha da geliştirilmesi; ve
 - (f) Taraflar arasında gümrük konuları ve ticaretin kolaylaştırılması alanındaki işbirliğinin geliştirilmesi.
2. Taraflar, gelişen küresel ticaret ortamında gümrüklerin ve ticaretin kolaylaştırılmasının önemini kabul eder ve mümkün olan durumlarda, tüm mevcut kolaylaştırıcı düzenlemeler ve teknolojilerden yararlanan gümrük düzenlemelerini uygulamaya koyar.
 3. Taraflar, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) çerçevesindeki tüm hak ve yükümlülüklerini teyit ederler.
 4. Taraflar, gümrük işlemlerinde ve ticarete uygulanabilecek aşağıdaki gümrük ve uluslararası ticaret araç ve standartlarının esaslı unsurlarının, ithalat, ihracat ve transit gereklilikleri ve işlemlerinde dikkate alınması gerektiğini kabul ederler:
 - (a) 26 Haziran 1999 tarihinde Brüksel'de akdedilen Gümrük Prosedürlerinin Basitleştirilmesi ve Uyumlaştırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme Hakkında Değişiklik Protokolü ile tadil edilen 18 Mayıs 1973 tarihinde Kyoto'da akdedilen Gümrük Prosedürlerinin Basitleştirilmesi ve Uyumlaştırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme;
 - (b) Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşme'yi Tadil eden Protokol ile 24 Haziran 1986 tarihinde tadil edilen, 14 Haziran 1983 tarihinde Brüksel'de akdedilen Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşme;
 - (c) 6 Aralık 1961 tarihinde Brüksel'de akdedilen Eşyaların Geçici Kabulü İçin A. T. A. Karneleri Hakkında Gümrük Sözleşmesi;
 - (d) 26 Haziran 1990 tarihinde İstanbul'da akdedilen Geçici İthalat Sözleşmesi;
 - (e) SAFE Çerçevesi; ve
 - (f) DGÖ Veri Modeli.
 5. Taraflar, meşru ticaretin korunması ve kolaylaştırılması için mevzuat ve ticarete ilişkin diğer kanunların ve düzenlemelerin ayrımcı olmamasını ve gümrük işlemlerinin modern metodlar ve etkin kontrollerin kullanımına dayandırılmasını kabul ederler.

6. Taraflar, g m ruk işlemlerinin, meşru amaçları gerçekleştirmenin gerektirdiğinden daha fazla idari y k getirmemesini veya ticareti kısıtlamamasını ve bunların öngörülebilir, tutarlı ve Şeffaf bir Şekilde uygulanmasını kabul ederler.
7. Her bir Taraf, işlemlerin Őeffaflıėını, etkinliğini, bütünlüğünü ve izlenebilirliğini sağlamak üzere:
 - (a) Eşyanın hızlı bir Şekilde teslimi ve g m ruklemesinin kolaylaştırılması için gereklilikleri ve formaliteleri mümkün olan durumlarda gözden geçirecekler ve basitleştireceklerdir;
 - (b) Küçük ve orta ölçekli işletmeler de dâhil olmak üzere ticaret erbabı için süre ve maliyetleri azaltmak amacıyla g m ruk idareleri ve diğer kamu idareleri Tarafından istenen veri ve belgelerin daha fazla basitleştirilmesini ve standartlaştırılmasını değerlendireceklerdir; ve
 - (c) İlgili uluslararası sözleşmelerin ve bu alandaki araçların prensiplerini yansıtan tedbirlerin uygulanması yoluyla, güvenilirlik standartlarının en üst seviyede korunmasını sağlayacaklardır.
8. Taraflar, ilgili mevzuat ve işlemler ile ilgili kuruluşların idari kapasitelerinin bu Fasıl'da yer verilen amaçları karşılaması amacıyla işbirliğini geliştirmeye gayret edeceklerdir.

MADDE 3.4

Şeffaflık ve yayımlama

1. Her bir Taraf, uygun olduğu Şekilde kendi ülkelerindeki sınırdan idareleri ile ticaret erbabı veya diğer paydaşlar arasında düzenli olarak danışmalar yapılmasını sağlayacaktır.
2. Her bir Taraf, kanunları ve düzenlemeleri uyarınca, g m ruk ve ticaretin kolaylaştırılması konularının genel uygulanmasına ilişkin yeni veya değiştirilmiş kanun ve düzenlemelerin, ticaret erbabının ve diğer ilgili kesimlerin haberdar olabilmesi için uygulamadan mümkün olabildiğince önce yayımlanmasını veya bunlara dair bilginin başka bir yöntemle kamuya açık hale getirilmesini sağlayacaktır.
3. Birinci ve ikinci fıkra, aşağıdaki durumlarda uygulanmayacaktır:
 - (a) g m ruk vergisi oranlarında yapılan değişiklikler;
 - (b) hafifletici etkisi olan önlemler;
 - (c) birinci ve ikinci fıkraya uyum sebebiyle etkileri zayıflayacak önlemler,
 - (d) acil durumlarda uygulanan önlemler; veya
 - (e) iç hukuk ve yasal sistemde yapılan küçük değişiklikler.

4. Her bir Taraf, gümrük ve ticaretin kolaylaştırılmasına ilişkin kanunlarını, düzenlemelerini, genel idari işlemlerini ve rehberlerini, ayırım gözetmeksizin ve çevrimiçi ortam da dâhil olmak üzere kolayca ulaşılabilecek bir şekilde, ivedilikle kamuya açık hale getirecektir. Bu aşağıdaki hususları içerir:
- (a) ithalat, ihracat ve transite ilişkin işlemler (liman, havalimanı ve diğer giriş noktalarındaki işlemler de dâhil olmak üzere), gerekli formlar ve belgeler;
 - (b) ithalat ve ihracata ilişkin veya bunlarla bağlantılı olarak uygulanan gümrük vergisi ile her tür harç oranları;
 - (c) ithalat, ihracat veya transite yönelik veya bunlarla bağlantılı olarak, kamu kurumları Tarafından veya bunların namına uygulanan ücret ve harçlar;
 - (d) gümrük işlemleriyle ilgili olarak malların sınıflandırılması veya kıymetinin belirlenmesine dair kurallar;
 - (e) menşe kurallarına ilişkin kanunlar, yönetmelikler ve genel uygulamalara ilişkin idari hükümler;
 - (f) ithalat, ihracat ya da transite ilişkin kısıtlamalar veya yasaklamalar;
 - (g) ithalat, ihracat ya da transit formalitelerinin ihlallerine ilişkin cezai hükümler;
 - (h) temyize ilişkin işlemler;
 - (i) her hangi bir ülke veya ülkelerle ithalat, ihracat ya da transit ile ilgili olarak yapılan anlaşmalar veya bunların ilgili bölümleri;
 - (j) tarife kotalarının idaresine ilişkin usuller;
 - (k) limanlar ve sınır geçiş noktalarındaki gümrük idarelerinin çalışma saatleri ve çalışma usulleri; ve
 - (l) bilgi taleplerine yönelik danışma noktaları.
5. Uygulanabilir olduğunda, gümrük ve ticaretin kolaylaştırılmasına ilişkin genel idari işlemler ve rehberlere dair bilgiler ile dördüncü fıkrada atıfta bulunulan bilgiler ayrıca üzerinde mutabık kalınan DTÖ resmi dillerinden birinde ulaşılabılır kılınacaktır.
6. Her bir Taraf, ilgili tarafların gümrüklere veya ticaretin kolaylaştırılmasına ilişkin diğer sorularını cevaplamak üzere bir veya daha fazla danışma noktası kuracak veya mevcudu muhafaza edecek ve bu tür soruların cevaplanma süreçlerine ilişkin bilgileri çevrimiçi olarak kamuya duyuracaktır.

7. Taraflar, soruları yanıtlamak veya gerekli formları tedarik etmek için ücret talep etmeyeceklerdir.
8. Danışma noktaları, her bir Tarafça belirlenecek ve talebin niteliği ve karmaşıklığına bağlı olarak değişebilecek makul bir süre içinde soruları cevaplandırarak ve gerekli formlar ile belgeleri temin edeceklerdir.
9. 4(c) fıkrası kapsamında ücret ve harçlara ilişkin yayımlanacak bilgiler, uygulanacak ücret ve harçları, söz konusu ücret ve harçların gerekçesini, yetkili makamı ve ödemenin ne zaman ve nasıl yapılacağını içerecektir. Söz konusu ücret ve harçlar, ilgili bilgiler kamuya açık hale getirilmeden uygulanmayacaktır.

MADDE 3.5

Bilgi, belgelendirme ve otomasyon

1. İthalat, ihracat ve transit işlemleri ve belge gerekliliklerinin basitleştirilmesi ve karmaşıklığının en az seviyeye indirilmesi amacıyla, her bir Taraf, uygun olduğu ölçüde, bu işlemler ile bilgi ve belge gerekliliklerinin aşağıdaki gibi kabul edilmesini veya uygulanmasını sağlayacaktır.
 - (a) Taraflar arasındaki ticareti kolaylaştırmak adına eşyanın hızlı teslimini sağlayacak bir yaklaşımla; ve
 - (b) Ticaret erbabı için süre ve uygunluk maliyetlerinin azaltılmasını amaçlayacak bir şekilde.
2. Her bir Taraf, ticaret erbabı ve gümrük idareleri ile ticaretle ilgili diğer kuruluşlar arasındaki elektronik veri değişiminin kolaylaştırılması için, bilgi ve iletişim teknolojisi temelli olanlar da dâhil olmak üzere, ileri düzey sistemlerin geliştirilmesini ve kullanımını teşvik edecektir. Bu durum aşağıdakileri kapsar:
 - (a) mükelleflerin elektronik sistemlere erişiminin sağlanmasını;
 - (b) gümrük beyannamesinin elektronik biçimde sunulmasına izin verilmesini;
 - (c) elektronik ya da otomatikleştirilmiş risk yönetimi sistemleri kullanmasını; ve
 - (d) gümrük idaresi Tarafından toplanan ve ithalat veya ihracat işleminden doğan gümrük vergisi, diğer vergiler, ücret ve harçların elektronik olarak ödenmesine olanak sağlanmasını veya bunun talep edilmesini.
3. Her bir Taraf, dış ticarete kullanılan bütün mevcut kamuya açık belgelerin elektronik nüshalarının kamuya açılmasına gayret edecektir.

4. Her bir Taraf aşağıdaki durumlar dışında, dış ticarete kullanılan belgelerin elektronik nüshalarını basılı nüshanın kanuni eşdeğeri olarak kabul etmeye gayret edecektir:
 - (a) aksi yönde ulusal ya da uluslararası bir yasal gereklilik bulunduğunda; ya da
 - (b) ticari kontrol sürecinin etkinliğinin azalmasına yol açılması halinde.
5. Taraflar, aralarındaki ticaretin kolaylaştırılması adına, ortak işletilebilen elektronik sistemlerin geliştirilmesi için işbirliği yapmaya gayret edecektir.
6. Her bir Taraf, gümrük idareleri veya diğer ilgili kuruluşlarca talep edilen bilgilerin ve belgelerin daha da basitleştirilmesine çalışacaktır.

MADDE 3.6

Basitleştirilmiş usuller

1. Her bir Taraf, kanunlarında ve düzenlemelerinde belirlenen kıstasları sağlayan ticaret erbabının daha ileri basitleştirilmiş usullerden faydalanmalarına ilişkin önlemler alacak veya bu önlemleri muhafaza edecektir.
2. Her bir Taraf bu basitleştirilmiş usullerin aşağıdakileri içermesini sağlamaya gayret edecektir:
 - (a) düşük kıymetteki gönderiler de dâhil olmak üzere, eksik bilgi ve belge ile beyan;
 - (b) gümrük vergisi ve diğer vergilerin, ithal eşyanın tesliminin ardından, taraflarca belirlenmiş bir süre içinde daha ileri bir tarihte ödenmesinin kabulü;
 - (c) ithalatçı veya ihracatçının tesislerinde yerinde gümrükleme imkanı;
 - (d) kısmi teminat kullanımı ile teminat kullanımından muafiyet.
3. Taraflar, ticaret erbabının ithalata ve ihracata ilişkin idari yükünü azaltmak üzere işbirliği yapmayı ve daha ileri önlemleri değerlendirmeyi kabul ederler.

MADDE 3.7

Eşyanın teslimi

1. Her bir Taraf, aralarındaki ticaretin kolaylaştırılması adına, eşyanın tesliminin etkinleştirilmesi ve ithalatçıların ve ihracatçıların maliyetlerinin azaltılması için basitleştirilmiş usuller uygulayacak veya bu usulleri muhafaza edecektir.

2. Her bir Taraf işlemleri aşağıdaki şekilde uygulayacak veya muhafaza edecektir:
 - (a) tüm uygulanacak gereklilikler ve işlemlere uygunluğu sağlayacak süreden daha fazla olmayacak şekilde, aşağıdaki şartların gerçekleşmesi durumunda, eşyanın gümrük idaresine sunulmasından itibaren 48 saat içinde, eşyanın hızlı bir şekilde teslimini sağlayacak;
 - (i) ilgili Taraf'ın tüm gereklilikler ve işlemlere uygun olarak tüm bilgileri temin etmiş olması; ve
 - (ii) eşyanın fiziksel muayeneye tabi tutulmayacak olması
 - (b) uygulanabildiği takdirde ve mümkün olduğu ölçüde, herhangi bir risk tespit edilmediği veya başka kontroller gerekmediği takdirde, eşyanın varışından hemen sonra teslim edilmesini sağlamak amacıyla gümrük beyannamesi dâhil ithalata dair dokümanların ve gerekli diğer belgelerin, eşyanın fiziksel olarak varışından önce sunulmasına ve işleme alınmasına imkan veren işlemleri sağlayacak,
 - (c) bir Taraf'ın kanun ve düzenlemelerine göre kontrollü ve özel düzenlemeye tabi olarak sınıflandırılan eşya haricinde, eşyanın antrepo ya da benzeri bir tesise geçici olarak sevk edilmeden, gümrük idaresine sunulduğu yerde teslimini sağlayacak;
 - (d) Tarafların kanun ve düzenlemelerine göre farklı bir işleme tabi kontrollü ve özel düzenlemeye konu malların, mümkün olduğu takdirde varış gümrüğünde gümrüklenmesini sağlayacak;
 - (e) Eşyanın tesliminden önce Tarafların ithalatçıdan yeterli düzeyde kefalet, depozito ya da başka uygun bir araç şeklinde teminat isteme hakkı saklı kalmak kaydıyla; tüm idari gereksinimlerin karşılanması durumunda; tespit önceden gerçekleştirilmemişse ya da varış anında hızlı bir şekilde yapılmamışsa, gümrük vergileri, diğer vergiler, ücret ve harçların nihai tespitinden önce eşyanın teslimine izin verecek; ve
 - (f) uygulanabildiği takdirde ve mümkün olduğu ölçüde, kendi kanunları ve mevzuatı uyarınca, belirli eşyanın asgari belgelendirme ile gümrüklenmesini sağlayacak.
3. Her bir Taraf, acil gümrüklenmesi gereken eşyaların hızlı teslimine yönelik işlemleri uygulamaya veya varsa bu uygulamayı muhafaza etmeye gayret edecektir.
4. Her bir Taraf, sınırdaki ve diğer ithalat ile ihracat kontrollerine dâhil olan kamu kurumları ve idareleri arasında, uygulanabildiği ölçüde, diğer hususların yanı sıra, ticaret erbabı için uyumlu bir kullanıcı deneyimi sağlamak da dâhil olmak üzere, ticaretin kolaylaştırılması için işbirliği yapılmasını ve eşgüdüm içinde çalışılmasını temin edecektir.

MADDE 3.8

Risk yönetimi

1. Her bir Taraf, gümrük kontrolleri için, gümrük idaresinin fiziksel muayene faaliyetlerinin yüksek riskli sevkiyatlara odaklanmasına ve düşük riskli sevkiyatların tesliminin hızlandırılmasına imkân verecek, elektronik bilgi işleme tekniklerini kullanan risk yönetimi sistemini uygulayacak veya mevcut ise muhafaza edecektir.
2. Her bir Taraf, risk yönetimini keyfi ya da haksız ayrımcılığı veya uluslararası ticarete ilişkin örtülü kısıtlamaları önleyecek şekilde tasarlayacak ve uygulayacaktır.
3. Her bir Taraf, risk yönetimini uygun seçim kriterleriyle yapılan risk değerlendirmesine dayandıracaktır.
4. Her bir Taraf, risk yönetiminin parçası olarak, birinci fıkrada atıf yapılan fiziksel muayene faaliyetleri için sevkiyatları rastgele seçebilir.
5. Ticaretin kolaylaştırılması adına, her bir Taraf, birinci fıkrada belirtilen risk yönetimi sistemlerini, uygun olduğu ölçüde, dönemsel olarak gözden geçirecek ve güncelleyecektir.

MADDE 3.9

Bağlayıcı bilgi

1. Her bir Taraf, gümrük idaresi aracılığıyla, ilgili eşyaya ilişkin uygulanacak muameleyi gösteren bir bağlayıcı bilgi yayımlayacaktır. Bağlayıcı bilgi, makul, belirli bir zaman dilimi içinde ve 90 günü geçmeyecek şekilde, elektronik format da dâhil olmak üzere yazılı başvuruda bulunan kişilere, bilgiyi veren Taraf'ın kanunları ve düzenlemeleri uyarınca gerekli tüm bilgileri içermesi kaydıyla verilecektir. Bir Taraf bağlayıcı bilgi için başvuruda bulunan kişilerden eşyanın bir numunesini isteyebilir.
2. Bağlayıcı bilgi, eşyanın tarife sınıflandırmasını, Menşe Kuralları ve Menşe İşlemlerine İlişkin Protokol kapsamında menşe kazanma nitelikleri dâhil olmak üzere eşyanın menşesini veya Tarafların kararlaştırabileceği diğer konuları kapsayacaktır.
3. Bağlayıcı bilginin dayandığı kanun, vakıa veya şartlar değişmediği sürece, bağlayıcı bilgi yayım tarihinden itibaren en az üç yıl geçerli olacaktır.
4. Taraflardan biri aşağıdaki koşullarda bağlayıcı bilgi başvurusunu reddedebilir:
 - (a) bağlayıcı bilgiyi oluşturan kanun, vakıa veya şartlar idari ya da adli incelemeye konu olduğunda;
 - (b) başvuru gerçek bilgilere dayanmadığında; veya

- (c) bağlayıcı bilginin herhangi bir kullanım amacıyla ilişkili olmadığını.
5. Bağlayıcı bilgi başvurusunu reddeden Taraf, hızlı bir şekilde, ilgili vakıaları ve kararına mesnet teşkil eden gerekçeleri başvuru sahibine yazılı olarak bildirecektir.
6. Her bir Taraf, asgari olarak, aşağıdakileri çevrimiçi olarak yayımlayacaktır:
- (a) sağlanacak bilgiler ve format dâhil olmak üzere bağlayıcı bilgi başvurusu için gerekenleri;
- (b) bağlayıcı bilginin hangi süre zarfında verileceğini; ve
- (c) bağlayıcı bilginin geçerli olacağı süreyi.
7. Bir Taraf bağlayıcı bilgiyi kaldırdığında, değiştirdiğinde ya da geçersiz kıldığında, başvuru sahibine, ilgili vakıaları ve kararına mesnet teşkil eden gerekçeleri içerecek şekilde, yazılı bildirimde bulunacaktır. Taraflar, bağlayıcı bilgiyi geriye dönük olarak kaldırma, değiştirme ya da geçersiz kılma işlemini ancak, başvuru sahibi Tarafından eksik, doğru olmayan, yanlış ya da yanıltıcı bilgi temin edildiğinde yapabilir.
8. Bir Tarafça yayımlanan bağlayıcı bilgi, bağlayıcı bilgiyi talep eden başvuru sahibi açısından ve başvuru sahibi bakımından yayımlayan Taraf için bağlayıcı olacaktır.
9. Her bir Taraf, başvuru sahibinin yazılı talebi üzerine, bağlayıcı bilgiyi veya kaldırma, değiştirme ya da geçersiz kılma kararını yeniden değerlendirecektir.
10. Kanun ve düzenlemelerindeki gizlilik hükümleri çerçevesinde, Taraflar, verdikleri bağlayıcı bilgiyi, çevrimiçi dâhil olmak üzere, yayımlayabilir.

YAZILIM & DANIŞMANLIK

MADDE 3.10

Gümrük kıymeti

Taraflar arasında ticarete konu malların gümrük kıymetinin belirlenmesi amacıyla, Gümrük Kıymeti Anlaşması'nın I. Faslı'nın hükümleri, *mutatis mutandis* olarak geçerli olacaktır.

MADDE 3.11

Yetkilendirilmiş Yükümlü

1. Her bir Taraf, SAFE Standartlar Çerçevesine uygun olarak, belirli kriterleri karşılayan yükümlüler için bundan sonra Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası (YYS) programı olarak anılacak olan bir ticaretin kolaylaştırılması ortaklık programı oluşturacak veya mevcut ise muhafaza edecektir.
2. Her bir Taraf, YYS olarak vasıflandırılabilmenin belirlenmiş kriterlerini yayınlayacaklardır. Belirlenen kriterler Tarafların kanun, yönetmelik ve işlemlerinde belirtilen gerekliliklerle uyum ya da uyumlu olmama riski ile ilişkilendirilecektir. Taraflar, Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması'nın 7. 7.2(a) Maddesi'nde belirtilen kıstasları kullanabilirler.
3. YYS olarak vasıflandırılabilmek için belirlenen kriterler, aynı şartlara tabi yükümlüler arasında keyfi veya haksız ayrımcılık sağlayacak veya yaratacak şekilde tasarlanmayacak veya uygulanmayacaktır. Belirlenen kriterler küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) katılımına izin verecek şekilde tasarlanacak ve uygulanacaktır.
4. Her bir Taraf'ın Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması'nın 7.7.3'üncü Maddesi kapsamındaki taahhütlerini dikkate alarak, YYS programı, belirlenen kriterlere sahip yükümlüler için özel faydalar içerecektir.
5. Taraflar, kendi YYS programları ile ilgili olarak bir karşılıklı tanıma düzenlemesi yapmaya teşvik edilmektedir.

MADDE 3.12

Yeniden inceleme ve itiraz

1. Her bir Taraf, bir gümrük işlemine ilişkin karara karşı temyiz hakkını garanti altına almak için etkili, hızlı, ayrımcılık gözetmeyen ve kolayca erişilebilir usuller sağlayacaktır.
2. Her bir Taraf, kendi ülkesi dâhilinde, gümrük konularında hakkında bir idari karar alınmış olan kişiye aşağıdaki hakları tanıır:
 - (a) karara karşı, kararı veren kişi veya makamdan daha yüksek veya bunlardan bağımsız bir idari merci nezdinde idari itiraz veya kararın yeniden incelenmesi; veya
 - (b) karara karşı adli itiraz veya kararın yeniden incelenmesi.
3. Her bir Taraf, bir karar için gümrük idaresine başvuran ve gereken süre sınırları içinde bu başvuru hakkında bir sonuç alamamış kişilerin temyiz hakkının saklı kalmasını sağlayacaktır.

4. Her bir Taraf, idari kararın tebliğ edileceği kişiye, bu kişinin temyiz hakkını kullanabilmesini sağlamak için kararın gerekçelerini bildirecektir.

MADDE 3.13

Cezalar

1. Her bir Taraf, eşyanın ihracatı, ithalatı ve transit geçişine ilişkin gümrük kanunlarına, yönetmeliklerine veya usule ilişkin kurallarının ihlali durumunda ceza uygulayacaktır.
2. Her bir Taraf, gümrük kanunları, yönetmelikleri, ya da usule ilişkin kurallarının ihlali durumunda, cezaların, kanunları çerçevesinde orantılı ve ayrımcılığa yol açmayacak şekilde olmasını sağlayacaktır.
3. Her bir Taraf, gümrük kanunları, yönetmelikleri, ya da usule ilişkin kurallarının ihlali durumunda, gümrük idaresince uygulanacak cezaların, sadece ihlalden sorumlu kişiye(lere) uygulanmasını temin edecektir.
4. Her bir Taraf, verilen cezanın, vakıanın maddi bulgu ve şartlarına dayanmasını ve ihlalin derecesi ve ciddiyeti ile orantılı olmasını temin edecektir. Her bir Taraf, ceza ve vergilerin değerlendirilmesi ve tahsilinde teşvik ve çıkar çatışmalarından kaçınacaktır.
5. Her bir Taraf, gümrük idarelerine, gümrük kanunları, yönetmelikleri, ya da usule ilişkin kurallarının ihlali karşısında ceza verilirken ihlalin gümrük idaresi Tarafından tespitinden önce gönüllü olarak açıklanmasını bir hafifletici sebep olarak dikkate almasını şart koşmaya teşvik edilir.
6. Her bir Taraf, gümrük kanunları, yönetmelikleri, ya da usule ilişkin kurallarının ihlali sebebiyle bir ceza verildiğinde, ceza uygulanan kişiye(lere) ihlalin mahiyeti ve ihlale ilişkin cezanın miktarı veya aralığının yer aldığı geçerli kanun, yönetmelik veya usul gereklilikleri hakkında yazılı bilgi verilmesini temin edecektir.
7. Her bir Taraf, kendi kanunlarında, yönetmeliklerinde veya işlemlerinde; gümrük kanunlarının, yönetmeliklerinin veya usule ilişkin kurallarının ihlali ile ilgili olarak gümrük idaresinin başlatabileceği cezai işlemler için sabit ve sınırlı bir süre belirleyecektir.

MADDE 3.14

Gümrük İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardımlaşma

1. Taraflar, SAFE Çerçevesi'nde belirlenenler de dâhil olmak üzere, ortak hedeflere ulaşmak amacıyla, DGÖ gibi uluslararası platformlarda işbirliği yapmaya devam edeceklerdir.
2. Taraflar, Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Protokolü çerçevesinde; şüpheli gümrük ihlallerine ilişkin konular da dâhil olmak üzere birbirlerine gümrük konularında karşılıklı idari yardım ve bilgi değişimi sağlanmasında ve bu Anlaşmanın uygulanmasında, anılan Protokol'de belirtilen usuller dairesinde işbirliği yapacaklardır.

MADDE 3.15

Tek pencere

Her bir Taraf, eşyanın ihracat, ithalat ve transiti ile ilgili gümrük kanunları ve diğer mevzuatın gerektirdiği tüm bilgilerin tek bir elektronik ortamda sunulmasını kolaylaştırma amacıyla tek pencere sistemleri geliştirmeye veya varsa muhafaza etmeye gayret edecektir.

MADDE 3.16

Transit ve aktarma

Her bir Taraf:

- (a) kendi ülkesinde aktarım işlemlerinin ve transit sevkiyatların kolaylaştırılmasını ve etkili kontrolünü sağlayacaktır;
- (b) ticareti kolaylaştırmak amacıyla bölgesel transit düzenlemelerini teşvik etmeye ve uygulamaya çalışacaktır;
- (c) transit trafiği kolaylaştırmak üzere kendi ülkelerindeki ilgili tüm makamlar ve kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlayacaktır; ve
- (d) ithali amaçlanan eşyanın, gümrük kontrolü altında kendi ülkesi içinde bir gümrük idaresinden, eşyanın serbest bırakılacağı veya gümrükten çekileceği kendi ülkesindeki başka bir gümrük idaresine taşınmasına izin verecektir.

MADDE 3.17

Sonradan kontrol

1. Eşyanın teslimini hızlandırmak amacıyla, her bir Taraf:
 - (a) gümrük kanunu, düzenlemeleri veya usul gereklilikleri ile uyum sağlamak üzere sonradan kontrol uygulamasını kabul edecek veya sürdürecektir;
 - (b) uygun seçim kriterini de içerebilecek riske dayalı bir yaklaşımla, sonradan kontrol işlemlerini tesis edecek;
 - (c) sonradan kontrol işlemlerini şeffaf bir şekilde gerçekleştirecek; ve
 - (d) mümkün olduğu ölçüde, sonradan kontrol sonucunu risk yönetimi uygulanmasında kullanacaktır.
2. Bir denetimin yapıldığı ve kesin sonuçların elde edildiği durumlarda, ilgili Taraf, kayıtları kontrol edilen kişiye kontrol sonuçlarını, kişinin hak ve yükümlülüklerini ve söz konusu sonuçların sebeplerini gecikmeksizin bildirecektir.
3. Taraflar, sonradan kontrolde elde edilen bilgilerin, müteakip idari ve adli işlemlerde kullanılabilirliğini kabul ederler.

MADDE 3.18

Gümrük müşavirleri

1. Taraflar, ilgili gümrük hüküm ve işlemlerinin, gümrük müşavirlerinin zorunlu kullanımını gerektirmediğini kabul ederler.
2. Her bir Taraf:
 - (a) gümrük müşavirlerinin kullanımına ilişkin tedbirleri yayımlayacak; ve
 - (b) gümrük müşavirlerinin lisanslandırılması halinde, şeffaf, ayrımcı olmayan ve orantılı kurallar uygulayacaktır.

MADDE 3.19

Sevk öncesi inceleme

Her bir Taraf, tarife sınıflandırması ve gümrük kıymeti ile ilgili olarak DTÖ Anlaşması Ek 1A'da yer alan Sevk Öncesi İnceleme Anlaşması'nda tanımlanan sevk öncesi incelemenin zorunlu kullanımını şart koşmayacaktır.¹

FASIL 4

TİCARETTE TEKNİK ENGELLER

MADDE 4

Genel hükümler

1. TTE Anlaşması'nın 2 ila 9'uncu Maddeleri ve Ek 1 ile Ek 3'ü *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma'ya dâhil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası haline getirilmiştir.
2. Taraflar, iletişimi ve bilgi alışverişini kolaylaştırmak için teknik düzenlemelerde uzmanlığı olan irtibat kişilerinin unvan ve adreslerini birbirlerine iletceklerdir.
3. Diğer Taraf'ın ticarete gereksiz engel yaratan ya da yaratma olasılığı olan bir önlem aldığını düşünen bir Taraf'ın talebi üzerine danışmalarda bulunulacaktır. Bu danışmalar, karşılıklı kabul edilebilir çözümler bulma amacıyla, talebin alınmasından sonra gecikmeksizin yapılacaktır. Danışmaların Ortak Komite çerçevesi dışında yapılması durumunda, bundan haberdar edilmelidir. Bu danışmalar, üzerinde anlaşılan herhangi bir yöntem ile yapılabilir.
4. Taraflar, bir tarafta Avrupa Birliği ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ile diğer tarafta Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı arasında Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nın (bundan böyle "AB-BK Ticaret ve İşbirliği Anlaşması" olarak anılacaktır) yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde bu Madde'ye ilişkin bir gözden geçirmeye başlayacaklardır. İşbu gözden geçirme, bu Madde'nin değiştirilmesi, modernize edilmesi veya genişletilmesi amacıyla ve AB-BK Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nda yer alan ticarete teknik engeller hükümlerinin yansıtılması ile uygunluk değerlendirme sonuçlarının karşılıklı tanınmasına yönelik herhangi bir düzenlemenin dâhil edilmesi mülahazası ile yapılacaktır.
5. Taraflar, dördüncü fıkrada belirtilen gözden geçirme sonrasında, bu Madde'nin yerini alan, modernize eden veya genişleten ve AB-BK Ticaret ve İşbirliği Anlaşması'nda yer alan, uygunluk değerlendirme sonuçlarının karşılıklı tanınmasına yönelik herhangi bir düzenleme de dâhil olmak üzere, uygun hükümlerin dâhil edilebileceği metin üzerinde müzakere edecek ve mutabık kalacaklardır.

¹ Daha kesin bir ifadeyle, bu fıkra, sadece Sevk Öncesi İnceleme Anlaşması kapsamındaki sevk öncesi incelemelere uygulanır ve sağlık ve bitki sağlığı amaçları ile yapılacak sevk öncesi incelemelere engel teşkil etmez.

6. Taraflar, herhangi bir zamanda, Madde 13.2 kapsamında bu Madde'nin gözden geçirilmesi ve müzakere edilmesini seçebilirler; böyle bir durumda Madde 13.2 kapsamındaki gözden geçirme ve müzakerelerin kapsamı ticarete teknik engelleri içerecektir.

FASIL 5

TİCARET POLİTİKASI ÖNLEMLERİ

MADDE 5.1

Dampinge karşı ve telafi edici önlemler

1. Taraflardan her biri, GATT 1994'ün VI'ncı Maddesi, Anti-damping Anlaşması ve STÖ Anlaşması'ndan doğan hak ve yükümlülüklerini tekrar teyit ederler.
2. Taraflardan biri, diğer Taraf ile ticaretinde dumping yapıldığını veya önlem alınabilir sübvansiyon verildiğini tespit ederse, alacağı nihai önlemler öncesinde diğer Taraf'a bildirimde bulunacaktır.
3. İşbu Anlaşma, herhangi bir Taraf'a, dampinge karşı ve telafi edici önlemler kapsamında yürütülecek soruşturmalar ve uygulamalar ile ilgili olarak, birinci fıkrada yer verilenlere ilave hiçbir hak veya yükümlülük getirmemektedir.

MADDE 5.2

Korunma önlemleri

1. Taraflardan her biri, GATT 1994'ün XIX'uncu Maddesi ve Korunma Önlemleri Anlaşması'ndan doğan hak ve yükümlülüklerini tekrar teyit ederler.
2. Taraflardan biri korunma önlemi alınması konusunda bir karar alırsa, söz konusu önlemleri ve önlemlerin uygulamasına dair kuralları diğer Taraf'a ivedi olarak bildirecektir.
3. İşbu Anlaşma, herhangi bir Taraf'a, korunma önlemleri kapsamında yürütülecek soruşturmalar ve uygulamalar ile ilgili olarak, birinci fıkrada yer verilenlere ilave hiçbir hak veya yükümlülük getirmez.

MADDE 5.3

Anlaşmazlıkların halli

İşbu Fası, Fası 12 kapsamında anlaşmazlıkların halline tabi değildir.

FASIL 6

SAĞLIK VE BİTKİ SAĞLIĞI ÖNLEMLERİ

MADDE 6.1

SBS Önlemleri Anlaşması ile ilişki

Taraflar SBS Önlemleri Anlaşması kapsamında birbirleri ile ilgili hak ve yükümlülüklerini yeniden teyit ederler.

MADDE 6.2

İşbirliği

Taraflar, daha yakın işbirliğinin tesisi ve bilgi teatisi dâhil, ortak çıkarlarının bulunduğu sağlık ve bitki sağlığı konuları ile ilgili görüşmelerde bulunmaya hazırdır.

MADDE 6.3

Anlaşmazlıkların halli

İşbu Fası, Fası 12 kapsamında anlaşmazlıkların halline tabi değildir.

FASIL 7

REKABET POLİTİKASI

MADDE 7.1

Tanımlar

İşbu Fasil'in amaçları kapsamında:

“rekabet karşıtı davranışlar” teşebbüsler arasındaki rekabet karşıtı anlaşmalar, teşebbüs birliklerinin uyumlu eylem veya kararları, piyasada hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün rekabet karşıtı uygulamaları ve rekabet karşıtı etkileri önemli birleşmeler anlamına gelmektedir.

MADDE 7.2

Rekabet kanunu

1. Taraflar, ticari ilişkilerinde serbest ve bozulmamış rekabetin önemini kabul ederler. Taraflar, rekabet karşıtı davranışların, piyasaların düzgün işleyişini bozma ve ticari serbestleşmenin faydalarını azaltma potansiyeline sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraflar, rekabet karşıtı davranışların yasaklanmasına yönelik önlemlerin, işbu Anlaşma'nın amaçlarının yerine getirilmesini iyileştireceğini düşünerek, söz konusu önlemleri alacaklardır.
3. Taraflar, rekabet kanunlarının etkili olarak uygulanmasını daha da geliştirmek için iş birliği ve koordinasyonun önemini kabul ederler. Tarafların ilgili rekabet otoriteleri, işbu Anlaşma'nın amaçlarının gerçekleştirilmesi kapsamında ilgili rekabet kanunlarının etkili bir biçimde uygulanması amacıyla, bildirim, istişare ve gizli olmayan belgelerin paylaşımı gibi benzer yöntemler aracılığıyla, iş birliği ve koordinasyon konusunda gayret göstereceklerdir.
4. İkinci fıkrada atıfta bulunulan önlemler şeffaflık, ayırım gözetmeme ve usul adaleti ilkeleriyle uyumlu olmalıdır. Rekabet kanunu kapsamından istisna uygulamalar şeffaf olmalıdır. Taraflardan biri, ilgili rekabet kanunu dâhilinde uygulanan bu tür istisnalar hakkındaki, kamuya açık bilgileri, diğer Taraf ile paylaşmalıdır.

MADDE 7.3

Rekabet kanununun kamuya ait veya kamu kontrolündeki teşebbüslere uygulanması

Taraflardan her biri, Madde 7.2'nin ikinci fıkrasında atıfta bulunulan önlemlerin, bu Taraf'ın kamuya ait veya kamu kontrolündeki teşebbüslerine, ilgili kanunlarının müsaade ettiğiince uygulandığından emin olmalıdır.

MADDE 7.4

Anlaşmazlıkların halli

FASIL 8

KAMU ALIMLARI

MADDE 8

Genel hükümler

Taraflar, gelecekteki görüşmeleri için özellikle KAA'yı çerçeve olarak, kamu alımları pazarlarını karşılıklı olarak açmak üzere istişarelerde bulunacaklardır.

evrim

FASIL 9

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

yazılım & danışmanlık

MADDE 9

Genel hükümler

1. Taraflar, fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarının yeterli ve etkili biçimde korunması ve uygulanmasını sağlamaya verdikleri önemi teyit ederler.
2. Taraflar, fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarının TRIPS Anlaşmasına uygun olarak yeterli ve etkin bir biçimde korunmasını sağlayacaklardır.
3. Taraflar, fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarına ilişkin aşağıda yer alan çok taraflı sözleşmelerden kaynaklı yükümlülüklerinin yeterli ve etkin bir biçimde yerine getirilmesini sağlayacaklardır:

- (a) Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi (9 Eylül 1886 tarihinde Bern’de akdedilmiş, Paris Senedi 24 Temmuz 1971 tarihinde revize edilmiş ve 28 Eylül 1979 tarihinde tadil edilmiştir);
 - (b) İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi (Roma’da 26 Ekim 1961 tarihinde akdedilmiştir);
 - (c) Sınai Mülkiyetin Korunmasına Dair Paris Sözleşmesi (20 Mart 1883 tarihinde Paris’te akdedilmiş, 14 Temmuz 1967 tarihinde Stokholm’de revize edilmiş ve 28 Eylül 1979 tarihinde tadil edilmiştir);
 - (d) Markaların Tescili Amacıyla Mal ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nis Anlaşması (15 Haziran 1957 tarihinde Nis’te akdedilmiş, 13 Mayıs 1977 tarihinde Cenevre’de revize edilmiş ve 28 Eylül 1979 tarihinde tadil edilmiştir);
 - (e) Patent İşbirliği Anlaşması (19 Haziran 1970 tarihinde Vaşington’da akdedilmiş, 28 Eylül 1979 tarihinde tadil edilmiş ve 3 Şubat 1984 tarihinde değiştirilmiştir)
 - (f) Markaların Uluslararası Tescili ile İlgili Madrid Anlaşması’na İlişkin Protokol (27 Haziran 1989 tarihinde Madrid’de akdedilmiştir);
 - (g) Patent İşlemleri Amacıyla Mikroorganizmaların Tevdi Edilmesinin Uluslararası Kabulü Konusunda Budapeşte Anlaşması (28 Nisan 1977 tarihinde Budapeşte’de akdedilmiş, 26 Eylül 1980 tarihinde tadil edilmiştir);
 - (h) Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme (2 Aralık 1961 tarihinde Paris’te akdedilmiş, 19 Mart 1991 tarihinde revize edilmiştir).
4. Ortak Komite, üçüncü fıkranın, her iki Taraf’ın da taraf olduğu fikri, sınai ve ticari mülkiyet haklarına ilişkin diğer çok taraflı sözleşmelere veya uluslararası anlaşmalara uygulanabileceği konusunda karar verebilir.
 5. Ortak Komite, işbu Anlaşma’nın fikrî, sınai ve ticari mülkiyet haklarına ilişkin hükümlerinin uygulanmasını izleyecektir. Ortak Komite, fikrî, sınai ve ticari mülkiyet hakları konusunda bir alt komite kurulmasını da içerebilecek tavsiyelerde bulunacaktır.
 6. İşbu Anlaşmanın amaçları bakımından fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları, özellikle bilgisayar programlarının telif hakları dâhil telif hakları, bağlantılı haklar, patentler, sınai tasarımlar, entegre devrelerin topoğrafyaları, ticari markalar dâhil coğrafi işaretler, olduğu kadar Sınai Mülkiyet Haklarının Korunmasına ilişkin Paris Sözleşmesi mükerrer 10. Maddesi’nde belirtilen, haksız rekabete karşı koruma ve teknik bilgi konusunda gizli bilgilerin korunmasını içermektedir.
 7. Taraflardan her biri, TRIPS Anlaşmasının ilgili hükümlerine uygun olmak kaydıyla, fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları kapsamındaki kendi tükenme rejimlerini kurabilecektir.

İDARİ VE KURUMSAL HÜKÜMLER

MADDE 10.1

Birleşik Krallık-Türkiye Ortak Komitesi'nin kurulması

- Her iki Taraf'ın temsilcilerinden oluşan bir Ortak Komite kurulmuştur. Ortak Komite'ye her iki Taraf'ın bakanlık düzeyindeki veya bu kapsamda görevlendirilen temsilcilerince eş başkanlık yapılacaktır.
- Ortak Komite ilk toplantısını işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapacaktır. Sonrasında, Ortak Komite, Tarafların kararlaştıracığı zamanlarda toplanacaktır. Ortak Komite, Taraflar arasında kararlaştırıldığı üzere, yüz yüze veya başka yollarla toplanabilir.
- İşbu Anlaşma'nın düzgün ve etkili bir şekilde işlenmesini sağlamak üzere Ortak Komite:
 - işbu Anlaşma'nın uygulanmasını ve işleyişini gözden geçirecek ve izleyecek, ve gerekmesi halinde, işbu Anlaşma'nın düzgün işleyişini sağlamak için Taraflara tavsiyelerde bulunacak;
 - işbu Anlaşma kapsamında oluşturulan alt komitelerin, çalışma gruplarının veya diğer organların çalışmalarını denetleyecek ve bunların eşgüdümünü sağlayacak;
 - ilk toplantısında kendi usul kurallarını kabul edecek; ve
 - Tarafların temsilcilerinin mutabık kaldığı şekilde, bu Anlaşma kapsamındaki diğer konuları ele alacaktır.
- İşbu Anlaşma'nın düzgün ve etkili bir şekilde işlenmesini sağlamak üzere Ortak Komite:
 - alt komiteler, çalışma grupları veya diğer organlar kurabilir, bunları birleştirebilir veya feshedebilir ve bunların bileşimini, işlevini ve görevlerini belirleyebilir;
 - Taraflara işbu Anlaşma'da yapılacak değişiklikleri önerebilir;
 - Taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, düzgün işleyişini sağlamak üzere, işbu Anlaşma'nın herhangi bir Ek'ini veya Protokol'ünü değiştirecek kararları kabul edebilir;
 - Taraflar ve bu Anlaşma kapsamında kurulan tüm alt komiteler, çalışma grupları veya diğer organlar için bağlayıcı olacak şekilde, işbu Anlaşma'nın hükümlerinin yorumlarını kabul edebilir;
 - Taraflar arasındaki anlaşmazlıkların çözümüne yardımcı olmak için tavsiyelerde bulunabilir; ve

- (f) Tarafların kabul edebileceği şekilde, işlevlerini yerine getirmek üzere başka herhangi bir eylemde bulunabilir.

MADDE 10.2

Ortak Komite'nin kararları ve tavsiyeleri

1. Ortak Komite, işbu Anlaşma'da öngörüldüğü takdirde, kararlar alabilir. Ortak Komite'nin kararları Taraflar için bağlayıcı olacaktır. Taraflar, kararların uygulanması için gerekli önlemleri alacaklardır.
2. Ortak Komite, işbu Anlaşma'nın uygulanması ve işleyişi ile ilgili tavsiyelerde bulunabilir.
3. Ortak Komite'nin kararları ve tavsiyeleri oybirliği ile alınacak ve yüz yüze veya yazılı olarak kabul edilecektir.

MADDE 10.3

Tadilatlar

1. Taraflar, işbu Anlaşma'yı tadil etmeyi yazılı olarak kabul edebilirler. Bir tadilat, Tarafların bu değişikliğin yürürlüğe girmesine yönelik yasal gerekliliklerini ve süreçlerini tamamladıklarını birbirlerine bildirdikleri son yazılı bildirim alınmasını takip eden ikinci ayın ilk günü ve Tarafların kabul edebileceği başka bir tarihte yürürlüğe girecektir.
2. Birinci fıkraya bakılmaksızın, Ortak Komite, Taraflardan birinin önerisi üzerine, işbu Anlaşma'nın bir Ek'ini veya Protokol'ünü tadil etmeye karar verebilir. Taraflar, ilgili yasal gerekliliklerine ve süreçlerine tabi olarak, Ortak Komite'nin kararını kabul edebilirler.

yazılım & danışmanlık

FASIL 11

İSTİSNALAR

MADDE 11.1

Genel istisnalar

GATT 1994'ün XX. Maddesi ve Madde'nin yorumlayıcı notları *mutatis mutandis* olarak işbu Anlaşma'ya dâhil edilmiş ve işbu Anlaşma'nın bir parçası haline getirilmiştir.

MADDE 11.2

Güvenlik istisnaları

İşbu Anlaşma'da yer alan hiçbir hüküm şu şekilde yorumlanamaz:

- (a) Taraflardan birini, açıklanmasını temel güvenlik çıkarlarına aykırı gördüğü bilgileri sağlamaya mecbur bırakacak şekilde;
- (b) aşağıdaki önlemler dâhil, Taraflardan birinin temel güvenlik çıkarlarının korunması için gerekli gördüğü aşağıdaki önlemleri almasına engel olacak şekilde;
 - (i) parçalanabilir ve birleştirilebilir maddeler veya bunlardan elde edilen maddelerle ilgili;
 - (ii) silah, mühimmat ve harp malzemesi üretimi ile bağlantılı ve doğrudan veya dolaylı olarak silahlı kuvvetlerin ikmaline yönelik diğer eşya ve malzemenin üretimi veya ticareti ile ilgili;
 - (iii) savaş zamanında veya uluslararası ilişkilerde diğer olağanüstü hallerde alınan önlemler; veya
- (c) Taraflardan birinin uluslararası barış ve güvenliğin muhafaza edilmesi için Birleşmiş Milletler Şartı'nda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmesine engel olacak önlemler.

MADDE 11.3

Ödemeler dengesi ve dış finansman zorlukları halindeki kısıtlamalar

1. Taraflardan biri, parasal ve döviz kuru politikaları ile ilintili ciddi makroekonomik zorluklara neden olan veya neden olma tehdidi olan ciddi ödemeler dengesi, sermaye hareketleri veya dış finansman zorlukları ile karşılaştığı durumlarda, sermaye hareketleri, ödemeler ve transferlere ilişkin kısıtlayıcı önlemleri kabul veya muhafaza edebilir.
2. Birinci fıkrada atıfta bulunulan önlemler,
 - (a) uygun olduğu gibi, Uluslararası Para Fonu (İMF) Anlaşmasının Maddeleri ile tutarlı olacak;
 - (b) birinci fıkrada tanımlanan koşulları düzeltmek için gerekli olanların ötesine geçmemeli;
 - (c) geçici olmalı ve birinci fıkrada belirtilen durum iyileştikçe aşamalı olarak kaldırılmalı;
 - (d) diğer Taraf'ın veya üçüncü ülkelerin ticari, ekonomik ve mali çıkarlarına gereksiz zarardan kaçınmalı; ve
 - (e) benzer durumlardaki üçüncü ülkelere kıyasla ayrımcı olmayan nitelikte olmalıdır.

3. Her bir Taraf dış mali pozisyonunu veya ödemeler dengesini korumak için kısıtlayıcı önlemler kabul veya muhafaza edebilir. Bu önlemler GATT 1994'e ve GATT 1994 Ek 1A'da bulunan Ödemeler Dengesi hükümlerine ilişkin Anlayış Belgesine uygun olacaktır.
4. Birinci ve ikinci fıkrada atıfta bulunulan önlemleri kabul veya muhafaza etmekte olan bir Taraf, uygulanmalarının gerekçesi ile birlikte, karar veya muhafaza edilmesinden itibaren 45 gün içinde diğer Taraf'ı yazılı olarak bilgilendirmelidir.
5. İşbu Madde kapsamında kısıtlamaların kabul veya muhafaza edilmesi halinde, Taraflar, diğer oturumlarda istişarelerde bulunulmuyorsa, Ortak Komite'de gecikmeksizin istişarelerde bulunmalıdır. İstişareler, önlemlere neden olan ödemeler dengesi veya dış mali zorlukları, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki gibi unsurları da hesaba katarak değerlendirmelidir:
 - (a) zorlukların doğası ve ölçüsü;
 - (b) dış ekonomik ve ticari ortam; ve
 - (c) uygun olabilen alternatif düzeltici tedbirler.
6. Beşinci fıkra uyarınca yapılan istişareler, her türlü kısıtlayıcı tedbirin birinci ve ikinci fıkraya uygunluğunu irdelemelidir. Taraflar istatistiki mahiyetteki tüm bulguları ve İMF tarafından sunulan kambiyo, parasal rezervler, ödemeler dengesi ile ilgili diğer olguları kabul etmelidir. Tarafların uyuma ilişkin vardıkları sonuçlar, İMF'nin ödemeler dengesi ile ilgili değerlendirmelerini ve ilgili Taraf'ın dış mali durumunu temel almalıdır.

MADDE 11.4

Vergilendirme önlemleri

1. İşbu Madde'nin amaçları bakımından:
 - (a) "vergi anlaşması" çifte vergilendirmenin önlenmesi veya diğer uluslararası vergilendirme anlaşmaları yahut düzenlemeler anlamındadır;
 - (b) "vergiler" ve "vergilendirme önlemleri" tüketim vergilerini içerir, ama aşağıdakileri içermez:
 - (i) Madde 1.2'de tanımlandığı şekilde bir "gümrük vergisi"ni;
 - (ii) sunulan hizmetlerin maliyetine oranlı olarak ithalat ile bağlantılı olan ücret ve diğer harçları; veya
 - (iii) dampinge karşı veya telafi edici bir vergiyi.
2. İşbu Madde'de yer alanlar hariç, bu Anlaşma'daki hiçbir hüküm vergilendirme önlemlerine uygulanmaz.

3. İşbu Anlaşma'daki hiçbir şey, bir Taraf'ın, herhangi bir vergi anlaşması kapsamındaki haklarını ve yükümlülüklerini etkilemez. İşbu Anlaşma ile vergilendirme önlemlerine ilişkin bu tür bir anlaşma arasında bir tutarsızlık olması halinde, tutarsızlıkla sınırlı olmak üzere vergi anlaşması geçerli olacaktır.
4. Taraflar arasındaki bir vergi anlaşmasında, işbu Anlaşma ile vergi anlaşması arasında herhangi bir tutarsızlık olup olmadığına dair bir sorunun meydana gelmesi halinde, sorun Taraflarca o vergi anlaşması kapsamındaki veya buna ilişkin yetkili makamlara havale edilecektir.
5. Üçüncü fıkra saklı kalmak üzere:
 - (a) Madde 2.3 ve bu Madde'yi yürürlüğe koymak için gerekli olan bu tür diğer önlemler, yorumlayıcı notları dâhil olmak üzere GATT 1994'ün III'üncü Maddesine olanla aynı ölçüde, vergilendirme önlemlerine de uygulanır.
 - (b) Madde 2.8 vergilendirme önlemlerine uygulanır.

FASIL 12

ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ

MADDE 12.1

Kapsam

Bu Fası, bu Anlaşma'da aksi öngörülmediği sürece, bu Anlaşma hükümlerinin uygulanması ve yorumlanması ile ilgili her türlü anlaşmazlığa uygulanır.

MADDE 12.2

Tanım

Bu Fası'nın amaçları doğrultusunda:

“Usul Kuralları”, Madde 12.6'nın üçüncü fıkrası uyarınca Ortak Komite tarafından kabul edilen usul kurallarını ifade eder.

MADDE 12.3

Ortak Komiteye sevk

1. Taraflardan biri, Madde 12.1’de belirtilen hükümlerin uygulanması veya yorumlanması ile ilgili her türlü anlaşmazlığı, diğer Taraf’a yazılı bildirimde bulunarak Ortak Komite’ye iletebilir.
2. Ortak Komite, anlaşmazlığı karar alarak çözebilir.
3. Taraflardan her biri bu tür kararlara uymak için gerekli önlemleri alacaktır.

MADDE 12.4

Tahkim panelinin kurulması talebi

1. Anlaşmazlığın, Ortak Komite’ye iletiildiği tarihten itibaren 60 gün içinde çözümlenememesi durumunda, şikâyet eden Taraf, ikinci fıkraya uygun olarak bir tahkim paneli kurulmasını talep ederek konuyu tahkime götürebilir.
2. Tahkim paneli kurulması talebi, hakkında şikâyette bulunulan Taraf’a ve Ortak Komite’ye yazılı olarak yapılacaktır. Şikâyet eden Taraf, talebinde, şikâyet konusu yapılan spesifik önlemi tanımlayacak ve bu önlemin Madde 12.1’de atıfta bulunulan hükümleri nasıl ihlal ettiğini açıklayacaktır.

MADDE 12.5

Tahkim panelinin oluşumu

1. Tahkim paneli üç hakemden oluşacaktır.
2. Uyuşmazlığın her bir Taraf’ı, tahkim panelinin kurulması talebinin alınmasından itibaren 30 gün içinde birer hakem atayacaktır. Taraflardan biri bu süre içinde bir hakem tayin edemezse, diğer Taraf Ortak Komite Başkanından veya Başkanın temsilcisinden, Madde 12.6 kapsamında oluşturulan, henüz hakemi tayin edilmemiş Taraf’a ait olan bir alt listeden, ikinci hakemi kurayla çekmesini isteyebilir.
3. Bu şekilde tayin edilen iki hakem anlaşarak, her iki Taraf’ın da vatandaşı olmayacak bir başkan atayacaktır. İkinci hakemin atandığı tarihten sonraki iki ay içinde anlaşamazlarsa, Taraflardan biri Ortak Komite Başkanından veya Başkanın temsilcisinden, başkanın Madde 12.6 kapsamında oluşturulan başkanlar alt listesinden kurayla çekilmesini isteyebilir.

MADDE 12.6

Hakemler listesi

Ortak Komite, bu Anlaşma’nın yürürlüğe girmesinden sonraki ilk toplantısında, uluslararası ticaret hukuku bilgisi, tarafsızlık, güvenilirlik ve sağlam yargı temelinde seçilen, hakem olarak görev yapmaya istekli ve muktedir olan, en az 15 kişiden oluşan bir liste oluşturacaktır. Liste, üç alt listeden oluşacaktır: her bir Taraf için bir alt liste ve Taraflardan herhangi birinin

vatandaşı olmayan, başkan olarak görev yapacak, bireylerin bir alt listesi. Her bir alt liste en az beş kişi içerecektir. Ortak Komite, listeyi her zaman gözden geçirebilir ve listenin bu Madde'ye uygun olmasını sağlar.

MADDE 12.7

Tahkim kararı

1. Tahkim paneli, tahkim panelinin kurulduğu tarihten itibaren 120 gün içinde Taraflara bir karar iletacaktır. Tahkim kararı şunları içerecektir:
 - (a) olgu bulguları;
 - (b) panelin aşağıdaki durumlara ilişkin tespiti:
 - (i) söz konusu tedbirin bu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerle uyumsuz olup olmadığı; veya
 - (ii) bir Taraf'ın, bu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmede başarısız olup olmadığı;
 - (c) anlaşma koşullarında talep edilen diğer tespitler; ve
 - (d) bulgu ve tespitlerin nedenleri.
2. Tahkim kararı, Taraflar için bağlayıcı olacaktır.
3. Ortak Komite, ilk toplantısında Usul Kurallarını kabul edecektir. Tahkim panelleri, bu Bölüm kapsamındaki uyuşmazlıklarda, Ortak Komite tarafından yapılan müteakip değişiklikler de dâhil olmak üzere, bu Usul Kurallarını uygulayacaktır. Taraflar, bu Fesil kapsamındaki bir anlaşmazlık ile ilgili olarak farklı usul kurallarının uygulanmasını ve ortak karara varılması hâlinde, o anlaşmazlık için tahkim panelinin bahse konu kuralları uygulamasını kabul edebilirler.

MADDE 12.8

Tahkim kararına uyum

1. Tahkim paneli, şikâyette bulunulan Taraf'ın önleminin, işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerine aykırı olduğunu veya bu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini tespit ederse, şikâyet edilen Taraf, tahkim kararına derhal uymak için iyi niyetle, gerekli tüm önlemleri alacaktır. Derhal uyum mümkün değilse, Taraflar uyum için makul bir süre üzerinde anlaşmaya çalışacaklardır. Taraflar, tahkim kararının verildiği günden itibaren 45 gün içinde makul bir süre üzerinde anlaşamazlarsa, şikâyette bulunan Taraf, uyum için makul sürenin belirlenmesini, başlangıçtaki tahkim

panelinden talep edebilir. Tahkim paneli, kararını talep tarihinden itibaren en geç 30 gün içinde Taraflara bildirecektir.

2. Tahkim paneli tarafından belirlenen makul süre, tahkim kararının Taraflara bildirildiği tarihten itibaren 12 ayı geçmeyecektir. Makul sürenin uzunluğu, Tarafların karşılıklı mutabakatı ile uzatılabilir.
3. Şikâyette bulunulan Taraf, tahkim kararına uyum konusundaki ilerlemesini, makul sürenin bitiminden en az bir ay önce, şikâyetçi Taraf'a yazılı olarak bildirecektir.

MADDE 12.9

Uyum denetimi

1. Şikâyette bulunulan Taraf, makul süre dolmadan önce, tahkim kararına uymak için alınan her türlü önlemi, şikâyette bulunan Taraf'a bildirecektir.
2. Tahkim kararına uyum sağlamak için alınan önlemin mevcudiyeti veya işbu Anlaşma'nın hükümlerine uygunluğu ile ilgili olarak Taraflar arasında anlaşmazlık olması durumunda, şikâyette bulunan Taraf, birinci fıkra uyarınca yapılan bildirimden itibaren en geç 20 gün içinde, başlangıçtaki tahkim panelinin konuyu incelemesini yazılı olarak talep edebilir. Tahkim Paneli, konunun kendisine iletilmesinden itibaren en geç 60 gün içinde, kararını Taraflara bildirecektir.

MADDE 12.10

Tazminat ve tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınması

1. Şikâyette bulunulan Taraf, makul sürenin bitiminden önce Tahkim kararına uygunluk için alınan herhangi bir önlemi, şikâyette bulunan Taraf'a bildirmezse ya da şikâyette bulunan Taraf'a, makul süre içinde Tahkim kararına uygun bir önlem almanın mümkün olmadığını bildirirse veya başlangıçtaki tahkim paneli, Madde 12.9,'un ikinci fıkrası uyarınca, şikâyette bulunulan Taraf'ın, tahkim kararına uymak için aldığı önlemin şikâyette bulunulan Taraf'ın bildirildiği şekliyle işbu Anlaşma'ya aykırı olduğuna karar verirse, o Taraf, talep edilirse, şikâyette bulunan Tarafla her iki Taraf'ı da tatmin edecek bir tazminatın belirlenebilmesi veya alternatif bir düzenleme bulunması için müzakerelere girecektir.
2. Danışma talebinin alınmasını takip eden 20 gün içinde tatmin edici bir tazminat veya alternatif bir düzenleme konusunda anlaşma sağlanamazsa, şikâyette bulunan Taraf diğer Taraf'a, niyet edilen tavizleri veya diğer yükümlülükleri askıya alma düzeyi konusunda bir bildirimde bulunabilir. Bu askıya alma, şikâyet edilen Taraf'ın, tahkim kararına uygun davranmamasından kaynaklanan iptal veya noksanlık düzeyine eşdeğer olacaktır.
3. Şikâyette bulunan taraf, hangi tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınacağını değerlendirirken, aşağıda belirtilen prensip ve prosedürleri uygulayacaktır:

- (a) genel prensip, şikâyetle bulunan Taraf'ın öncelikle, tahkim panelinin işbu Anlaşma'nın yükümlülüklerine aykırılık olduğunu saptadığı sektör(ler)le aynı sektör(ler)de, tavizleri veya diğer yükümlülükleri askıya alma arayışına girmesi gerektiridir;
 - (b) şikâyetle bulunan Taraf, aynı sektör(ler)de tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınmasının elverişli ya da etkili olmadığını düşünürse, bu Fası' da yer alan anlaşmazlıkların halli hükümlerine tabi olan başka sektör(ler)de ilgili tavizlerini veya diğer yükümlülüklerini askıya alabilir. Şikâyetle bulunan Taraf, başka bir sektörde tavizlerini veya diğer yükümlülüklerini askıya almasının sebeplerini belirtecektir.
4. Şikâyetle bulunulan Taraf, beşinci fıkra uyarınca, başlangıçtaki tahkim panelinden konuyu incelemesini talep etmediyse, şikâyetle bulunan Taraf, ikinci fıkra uyarınca bildirimde bulunduğu tarihten 10 gün sonra, tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınmasını uygulama hakkına sahip olacaktır.
 5. Şikâyetle bulunulan Taraf, niyet edilen tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınma düzeyinin iptal veya noksanlık düzeyine eşdeğer olmadığını ya da şikâyetle bulunan Taraf'ın üçüncü fıkrada belirtilen prensipler ve usulleri takip etmediğini değerlendirirse, ikinci fıkrada belirtilen bildirim alınmasından itibaren en geç 10 gün içinde, başlangıçtaki tahkim panelinin konuyu incelemesini talep edebilir. Tahkim paneli, talepte bulunulduktan sonra en geç 60 gün içinde kararını Taraflara bildirecektir. Tavizler veya diğer yükümlülükler, panel, kararını bildirene kadar askıya alınmayacaktır.
 6. Tazminat ya da tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınması geçici olacaktır ve sadece tahkim kararına uyulana kadar veya Taraflar kabul edilebilir ortak bir çözümde anlaşana kadar uygulanacaktır.

MADDE 12.11

Geçici önlemler alındıktan sonra uyum denetimi

1. Şikâyetle bulunulan Taraf'ın, şikâyetle bulunan Taraf'a tahkim kararına uymak için alınan önlemleri bildirmesi üzerine ve şikâyetle bulunan Taraf, alınan önlemlerin uyum sağladığını onaylarsa, şikâyetle bulunan Taraf, tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alınmasını, tazminat uygulamasını ya da alternatif düzenlemeyi, tahkim kararına uyum sağlandığını onayladıktan en geç 10 gün sonra sonlandıracaktır.
2. Taraflar, önlemlerin işbu Anlaşma'nın hükümlerine uygun olup olmadığı konusunda, birinci fıkra uyarınca yapılan bildirim tarihinden itibaren 30 gün içinde bir anlaşmaya varamazsa, şikâyetle bulunulan Taraf, başlangıçtaki tahkim panelinin konuyu incelemesini yazılı olarak talep edecektir.
3. Tahkim paneli, kararını Taraflara, talebin iletilmesinden itibaren en geç 60 gün içinde bildirecektir.

4. Tahkim paneli, birinci fıkraya uyarınca bildirilen önlemlerin bu Anlaşma'nın hükümlerine uygun olduğuna karar verirse, tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alımı, tazminat uygulaması ya da alternatif düzenleme, karar tarihinden sonra en geç 10 gün içinde sonlandırılacaktır. Tahkim paneli, birinci fıkraya uyarınca bildirilen önlemlerin bu Anlaşma'nın hükümlerine aykırı olduğuna karar verirse, tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alımı, tazminat uygulaması ya da herhangi bir alternatif düzenleme devam edebilir. Gerektiğinde, tavizlerin veya diğer yükümlülüklerin askıya alımı, tazminat ya da herhangi bir alternatif düzenleme, tahkim panelinin kararı çerçevesinde uyarlanacaktır.

FASIL 13

NIHAİ HÜKÜMLER

MADDE 13.1

Şeffaflık

1. İşbu Madde'nin amaçları bakımından, "genel uygulama önlemleri", bu Anlaşma kapsamındaki herhangi bir konuyla ilgili genel uygulamaya ait herhangi bir yasa, düzenleme, kural, idari karar veya idari prosedür anlamına gelir.
2. Her bir Taraf, işbu Anlaşma'da kapsanan her türlü konudaki genel uygulama önlemlerini zamanında yayımlamayı veya ilgili kişilerin ve diğer Tarafların bunlardan haberdar olmasını sağlayacak şekilde erişilebilir kılmayı garanti edecektir. Mümkün olduğu ölçüde, her bir Taraf, bu önlemlerin çevrimiçi olarak erişilebilir olmasını sağlayacaktır.
3. Her bir Taraf, mümkün olduğu ölçüde, usulüne uygun olarak gerekçelendirilmiş durumlar haricinde, genel uygulama tedbirlerinin yayımlandığı veya kamuya açıklandığı zaman ile yürürlüğe girdiği zaman arasında makul bir zaman aralığı bırakmaya çalışacaktır.
4. Diğer Taraf'ın talebi üzerine, bir Taraf, mümkün olduğu ölçüde, işbu Anlaşma'nın işleyişini önemli ölçüde etkileyen genel uygulama önlemlerine ilişkin olarak, hemen bilgi sağlayacak ve sorulara cevap verecektir.

5. Taraflar, yanıt veren Taraf'ın kanun ve yönetmeliklerinde aksi düzenlenmedikçe, 4. fıkrada atıfta bulunulan soruşturmalara verilen yanıtların, kesin veya yasal olarak bağlayıcı olmayabileceğini, yalnızca bilgi amaçlı olabileceğini kabul eder.
6. Dördüncü fıkra kapsamında sağlanan bilgiler, önlemin işbu Anlaşma'ya uygun olup olmamasına hanel getirmez.
7. Bir genel uygulama önleminin, tutarlı, tarafsız ve makul bir şekilde uygulanması için, Taraflardan her biri, belirli durumlarda diğler Taraf'ın belirli bir kişisine, mallarına veya hizmetlerine dair özel durumlarda, böylesi bir önlem uygulayan idari işlemlerinin:
 - (a) mümkün olduğunda, diğler Taraf'ın işleminden doğrudan etkilenen kişilerine, işlemin başlatılmasıyla birlikte, iç hukuk usullerine uygun olarak, işlemin mahiyeti, işlemi başlatan yasal makamın beyanı ve konuya ilişkin tüm diğler hususların genel bir tanımını da içeren makul bir bildirim yapılmasını;
 - (b) (a) bendinde atıfta bulunulan bir kişiye, zaman, işlemin mahiyeti ve kamu yararı imkan verdiğinde, nihai bir idari eylem öncesinde, kendi durumlarını destekleyecek maddi unsurları ve savunmalarını sunmaları için makul bir fırsat tanınmasını; ve
 - (c) kendi iç hukuklarına uygun yürütülmesini sağlayacaktır.
8. Her bir Taraf, işbu Anlaşma'nın kapsadığı konularla ilgili hızlı bir gözden geçirme ve gerekli olması durumunda nihai idari işlemlerin düzeltilmesi amacıyla, yargısal, yarı-yargısal veya idari mahkemeler veya usuller tesis veya muhafaza edecektir. Her bir Taraf, kendi mahkemelerinin tarafsız olmasını ve idari uygulama ile görevlendirilmiş makam veya yetkililerden bağımsız olmasını taahhüt edecektir ve konunun sonucuyla ilgili esaslı bir menfaatinin olmamasını sağlayacaktır.
9. Her bir Taraf, 8. Fıkrada belirtilen herhangi bir mahkeme veya işlemde, davanın taraflarına şu hakların tanınacağını taahhüt edecektir:
 - (a) kendi durumlarını desteklemeleri ve savunmaları için makul bir fırsat; ve
 - (b) kanıt ve belge ibrazına veya kendi iç mevzuatınca gerekli kılındığında idari otoritelerce derlenmiş kayıtlara dayanan bir karar.
9. Her bir Taraf, kendi hukukunda düzenlendiği şekilde temyiz veya ilave gözden geçirmeye tabi olmak üzere, bu tür bir kararların ele alınan idari eyleme ilişkin olarak makamlar ve yetkililerce uygulanmasını ve makamlar ve yetkililerin uygulamalarını yönlendirmesini sağlayacaktır.
10. İşbu Anlaşma'daki hiçbir düzenleme, herhangi bir Taraf'ın, kanunların uygulanmasını engelleyecek veya başka bir şekilde kamu yararına aykırı olacak veyahut herhangi bir ekonomik aktörün meşru ticari çıkarlarına zarar verecek gizli bilgileri ifşa etmesini gerektirmez.
11. İşbu Madde, bu Anlaşma'nın diğler özel hükümlerine hanel getirmeksizin uygulanır.

MADDE 13.2

Gözden geçirme ve ilave müzakereler

1. Taraflar, yakın ekonomik ve ticari ilişkilerini sürdürmek ve geliştirmek amacıyla, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girişinden itibaren azami iki yıl sonra, işbu Anlaşma'yı değiştirmek, yenilemek veya genişletmek üzere gözden geçirmeye başlamalıdır.
2. Bu gözden geçirme, tarım ürünleri ticareti; hizmetler ticareti, yatırımlar, sübvansiyonlar, sürdürülebilir kalkınma, çevre, iklim değişikliği, işgücü, yolsuzlukla mücadele, dijital ekonomi, küçük ve orta ölçekli işletmeler ve fikri mülkiyeti içermeli, ancak bu alanlarla sınırlı olmamalıdır.
3. Bir Taraf, diğer Taraf'ın, gözden geçirmenin kapsamında yer alacak konulara ilişkin her türlü önerisine gereken önemi vermelidir.
4. Birinci fıkrada belirtilen gözden geçirmeden sonra, Taraflar işbu Anlaşma'da mevcut her türlü alanın değiştirilmesi veya yenilenmesi ve işbu Anlaşma'nın kapsamının, üzerinde mutabakata varılan ilave alanlara genişletilmesi için ilave müzakereler yürütmek için çaba göstermelidir.
5. Bu müzakerelerin önündeki her türlü engeli belirlemekten ve bu engellerin giderilmesi için program oluşturmaktan Ortak Komite sorumlu olmalıdır.

MADDE 13.3

Yürürlüğe giriş ve fesih

1. İşbu Anlaşma, onaya tabidir. Taraflar birbirlerine yazılı olarak, diplomatik kanallardan, işbu Anlaşma'nın yürürlüğe girişi için gerekli olan yasal şartlarının tamamlandığına ilişkin olarak bildirimde bulunacaktır.
2. İşbu Anlaşma, Taraflar arasında birinci fıkra uyarınca yapılan son bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.
3. Yürürlüğe girişinden önce, işbu Anlaşma veya onun belirli hükümleri Tarafların birbirlerine 1 Ocak 2021 tarihinden önce diplomatik kanallardan bu yönde bildirimde bulunmaları şartıyla, 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla her iki taraf için uygulanacaktır.
4. Her bir Taraf, yürürlüğe girmesinden sonra, işbu Anlaşma'yı feshetme niyetini diplomatik kanallardan diğer Taraf'a yazılı bildirimle sunarak, işbu Anlaşma'yı feshedebilir. Fesih, bir Taraf'ın diğer Taraf'a yazılı bildirimini sunduğu tarihten altı ay sonra, veya Taraflarca mutabık kalınabilecek başka bir tarihte geçerli olacaktır.

MADDE 13.4

Ekler, Lahikalar ve Protokoller

İşbu Anlaşma'nın Ekleri, Lahikaları ve Protokolleri, onun ayrılmaz parçasını oluşturacaktır.

MADDE 13.5

Muteber metinler

İşbu Anlaşma, iki asıl nüsha olarak, metinlerin her biri eşit derecede muteber olarak, İngilizce ve Türkçe dilinde düzenlenmiştir. Tutarsızlık halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

BUNUN KANITI OLARAK aşağıda imzaları bulunan temsilciler, bu hususta tam yetkili olarak, işbu Anlaşma'yı imzalamışlardır.

'da, tarihinde imzalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti adına

**Büyük Britanya ve
Kuzey İrlanda
Birleşik Krallığı adına**

**Ruhsar Pekcan
Ticaret Bakanı**

**Sir Dominick Chilcott KCMG
Birleşik Krallık Türkiye
Büyükelçisi**

